

L'onze de Setembre

Fa dos cents nou anys que Catalunya, després de lluita formidable, acabà de perdre les seves llibertats. Feia, pel 1714, molt temps que la Nació Catalana, independent plena, mestressa del Mediterrà, sofria atacs i vexacions. Setanta anys després d'un alçament contra Felip IV, la nostra Pàtria socumbí heroicament, glòriosament, el dia 11 de Setembre de 1714, víctima d'un siti de *tretze mesos* a la ciutat de Barcelona. I encara en tal dia els 40 mil soldats sitiadors tingueren de sostenir una crudel lluita contra'ls 8.000 homes de que disposava Barcelona; fou en tal dia qu'En Rafel de Casanova, Cancellier en cap, caigué ferit abraçat amb l'ensenya de Santa Eulària. Malgrat la resistència heroica, admirada per tot el mon, Catalunya caigué. Va vencer la força; aparentment, va triomfar l'opressió i el despotisme, virtualment van triomfar els vençuts, els patriotes, els que defensaven la lliberació.

Tota la glòria és pels Moragues, els Bachs de Roda, Villarroel, Casanovas... Felip VI i Lluís XIV son la força, l'opressió, el record que's maleiex. Castella, que de tants anys intentava matar la nostra Nació, en 1714, aliada amb França, cometé un crim. Pro ara recordem als martres patriotes.

Ben viva Catalunya commemora una data trista amb la vista endavant; pels que defensant la seva Pàtria, moriren, glòria eterna.

Com refereix en Carreras i Candi en les *Notes històriques* de nostra vila, una acció es lliurà en aquesta comarca. Durant la guerra de separació tingueren les tropes castellanes una notable desfeta al sortir d'Arbucies i voler passar a les Guilleries. Aquelles tropes de Felip V arribaren a Arbucies el 13 de gener

de 1714 tractant dispòticament a la població. Mes d'Arbucies eixiren immediatament avisos als pobles de Sant Hilari, Espinelves i Viladrau, perque'ls somatens hi comparaguessin sens perdre temps. Tant amatens foren en anar-hi que a l'endemà matí, ja estava l'emboscada aparellada al Pujol, dirigint-la els paisans Francesc Puig i Isidre Pujetó.

Sortiren a les 6 del matí les tropes castellanes i caiguent en la trampa volgueren defensar-se, durant l'acció fins a les dos de la tarda; sols 200 homes (dels 750) i amb ells dos coronels pogueren retornar a Hostalric. Dels 72 oficials presoners (58 flamencs) no se'ls hi tregueren les casaques. Foren preses cinc banderes, de les quals Arbucies n'envià una a cada un dels tres pobles que les havien guanyades.

LLIBRE VELL

Quatre paraules per via de prólec

Si fos fill de St. Hilari, no coneixeria més el poble de lo qu'el conec. Si m'explico, no ho extranyaràn.

El meu avi (que Deu li perdó) era un d'aquells pixoners que ja en temps de la Jamanca, quan encara no corrien carrils, i molt menys autovòvils, feia sempre pel número hù d'un d'aquells carabàs que tirats per vuit mules, gallardes com elles soles, totes plenes de flocs i cascabells eixien del Pla de la Boqueria cap a Santa Coloma de Farnés, a la veu de mando d'en Peret de la Prunera, home servidor i diligent a carta cabal, que tenia la cotxera als baixos del número trenta hù del carrer de la Cadena, qu'era entrant a ma dreta, tres portes més amunt de la Pelleria d'en Simón, i entre mig d'el Forn d'en Molas i de la botiga de terrissa de la Mundeta Farriols, coneguda per la Gravada, degut a esser vídua, en segones nupcies, d'en Jordi

del Hostal, el qual tenia la cara com un garbell per haver passat la pigota del any 62, que tantes víctimes causà en les barriades de Santa Mònica, Santa Madrona, Sant Cugat i Santa Maria.

Com deia doncs, el meu avi era un d'aquells pixeners que coneguent, per experiència propia, la valia de l'aigua de la Font Picanta, no deixava passar cap Juliol que no pugés a St. Hilari. En tornava roig com un pigot, gras com una poma, lleuger com una mustela, i sobre tot, com deia ell, amb les canyeries desembuçades.

Els meus pares seguiren la costum, i jo vaig pujar-hi, per primera vegada, a la edat de tres mesos i nou dies.

Segons em contava la dida, que morí fa sis anys del còlic miserere, diu que semblava un fideu, que amb prou feines badaba la boca, que grinyolava nit i dia, i que vaja, per una poca cosa haurien donada la meua vida. Fossen les aigües, fos el mudar de clima o fos el que fos, vaig canviar de tal manera les meves fesomies, amb els quatre mesos i pico d'estar a Sant Hilari que, quan tornarem a Barcelona, les veïnes del carrer de Petritxol, de cap manera volien creure que jo fos el mateix. Vull dir que jo fos jo.

Diuem que tenia un mirar tot esparravillat, que reia sempre i a totes hores, que feia anar els braços i cames com un comediant, qu'aguantava amb tota la valentia el nuigró de la dida entre els morricos, que tenia un clot a la barba, una rosa a cada galta, que vaja, era un pom de flors. I jo crec que si ho haguesen mirat bé, fins m'haurien vist una estrella al front.

Palpats pels meus papàs tants bons resultats, fou cosa de continuar el mateix sistema. I lo mateix els aconsellà el senyor Ventura, metge molt entés en les malalties dels garrotillo, rosa, enaigament i sobretot en el tracta-